

УДК 811.18'373.611:821.18(497.7)-31

Сељвије Селмани**СУФИКСНОТО ИЗВЕДУВАЊЕ ВО РОМАНИТЕ
НЕСРЕЌНИЦИ И СТАНОТ НА ТРЕТИОТ КАТ НА МУРАТ ИСАКУ****Вовед**

Во албанскиот јазик, изучувањето на зборообразувањето, главно на современо ниво, беше претставено како нова научна задача по Втората светска војна и со тоа започна нова етапа во оваа област на студии. Во оваа фаза се оживеани истражувањата од областа на зборообразувањето, каде што, покрај општите трудови за префиксите и суфиксите во албанскиот јазик, се направени посебни студии за афиксална деривација и за композитите (Hysa, 2004: 20).

Меѓу начините што се користат за збогатување на албанската лексика, не само во областа на именките, туку и во областа на придавките, глаголите и прилозите, централно место зазема формирањето со суфикси за поголема разновидност и за продуктивност. (Hysa, 2004:107). Изведените зборови се формираат со додавање префикси, суфикси или префикси и суфикси на зборообразувачката тема (Vesë, 2000:30). Со суфикси се образуваат именки, придавки, глаголи, прилози, од истата или од друга зборовна група (Gramatika e gjuhës shqipe I, 2002:64). Обично, со суфиксација се менува и лексичко–граматичката категорија на зборот (Gjuha shqipe për studentët, 1998:129).

Бидејќи изведените зборови го сочинуваат мнозинството зборови во нашиот јазик, решивме да ги проучуваме овие зборови во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“. Изборот не беше случаен, бидејќи со проучување на зборообразувањето во прозата на Мурат Исаку ќе имаме појасна слика за неговиот придонес како лингвист.

Лексиката на албанскиот јазик постојано се збогатува со изведени зборови со суфикси, феномен што можеме да го забележиме и при анализата на овие романи на Мурат Исаку. Суфиксите можат да се поврзат директно со основниот збор или преку изведена тема во формирањето на именките, придавките, глаголите и прилозите. При формирањето на зборовите со суфиксација не се сите суфикси подеднакво продуктивни. Некои од нив во книжевното творештво на Мурат Исаку имаат поголема употреба, а некои се поограничени.

Кога се образува еден збор, јазикот покренува комплексен механизам за именување, бидејќи треба да се означи смислата на зборот, да се обликува, да одговара на формите како дел од говорот (Lloshi, 1988:110).

Покрај суфиксите за основно зборообразување, албанскиот јазик има и наставки за давање дополнително значење. Се издвојува особеноста на потсмевачки, презирни и навредливи суфикси, кои се појавуваат во неколку варијанти, спојувани со истата тема и имаат исто значење (Lloshi, 2005:119).

Материјал и методи

Зборовите се поделени според начинот на зборообразување, поточно според суфиксите во двата романи на Мурат Исаку, „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“. Најпрво, зборовите се делат на поддатокеи, а потоа се делат според групата на изведени зборови на која ѝ припаѓаат. Во текот на ова истражување ги користевме методите на анализа, опис, класификација и споредба на секој изведен збор, за потоа да ја одредиме зборообразувачката тема од која е формиран новиот збор. Зборовите се споредени со помош на неколку речници, како што се: *Речник на албанскиот јазик (1980)*, *Речник на албанскиот јазик (2006)*, *Правоицен речник на албанскиот јазик (2015)*, *Речник на албанскиот јазик (2020 година)*; зборовите се споредени и со помош на електронските речници.

Резултати

При проучувањето на типовите зборови според образувањето, важни се три прашања: а) алатки што се користат за зборообразување, б) местото на овие алатки во однос на продуктивната тема, в) видот на поврзаноста на овие зборообразувачки алатки со коренот на зборот (Thomai, 1999:153).

Со зборообразувачката анализа на изведените зборови со суфиксација во романите на Мурат Исаку, успеавме да најдеме исклучително голем број зборови кои се образувани на овој начин. Неговото творештво избобилува

со зборови создадени со суфикси кои сведочат за творечката способност на овој тетовски писател. Меѓу најпродуктивните суфикси се: *-im*, *-je*, *-ishte*, со кои се образуваат најголем број зборови. Мурат Исаку се покажа како вреден вистински лингвист поради создавењето на преголем број зборови формирани со суфиксација. Со оваа се докажува дека одлично го познава зборообразувачкиот систем на албанскиот јазик. Суфиксите што ги пронајдовме во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ се: *-ac*, *-acak*, *-aç*, *-ajë*, *-ajkë*, *-ak*, *al (-ale)*, *-alaaq*, *-allë*, *-an*, *-anik*, *-ant*, *-anjak*, *-aq*, *-ar (-are)*, *-arak*, *-as*, *-ash*, *-ashkë*, *-atar*, *-atë*, *-avec*, *-az (-azi)*, *-azan*, *-azh*, *-çe*, *-çkë*, *-çko*, *-içkë*, *-ec*, *-el*, *-esë*, *-eshe*, *eshë*, *-ez*, *-(ë)ri*, *-(ë)s*, *-(ë)si*, *-(ë)sirë*, *-(ë)sor*, *-(ë)z*, *-(ë)zi*, *-grafi*, *-i*, *-icë*, *-ik (-ike)*, *-im*, *-imë*, *-inë*, *-iq*, *-ist*, *-(i)sht*, *-ishte*, *-izëm*, *-je*, *-kë*, *-ki*, *-li*, *-log*, *-logji*, *-llëk*, *-m(ë)*, *-nik*, *-oj*, *-ok*, *-onjar*, *-onjë*, *-ojë*, *-oqe*, *-or*, *-ore*, *-os*, *-oz*, *-osh*, *-qar*, *-shëm*, *-tar*, *-tinë*, *-tirë*, *-tor*, *-th*, *-thi*, *-ucë*, *-ues*, *-uese*, *-uq*, *-ush*, *-ushë*, *-ushe*, *-xhi*, *yes*.

Поради големиот број суфикси и зборови формирани на овој начин на зборообразување, врз основа на суфиксите кои се поразновидни за формирање нови зборови, решивме да анализираме некои од нив во образувањето на именките, како што се: *-im*, *-je*, *-(ë)si*, во формирањето на придавките суфиксите: *-ak*, *ale*, *-or*, во формирањето на глаголите суфиксите: *-o*, *-ato*, *-ëllo*, *-ëro*, *-ëso*, *-ëzo*, *-to*, *-ullo* и во образувањето на прилозите суфиксите: *-(i)sht*, *-az*, *-azi*, *-shëm*, *-thi*.

Подолу ги наведуваме суфиксите, како и зборообразувачки теми од кои се формираат изведени зборови во областа на именките, придавките, глаголите и прилозите.

Формирање на именките

Создавањето на именките во творештвото на Мурат Исаку е исклучително богато и може да се прави со различни суфикси. Ќе се обидеме да издвоиме некои што се истакнуваат според продуктивноста и некои кои се карактеризираат со разновидноста на формациските спојувања со различни зборообразувачки теми.

Формирање на именките со суфиксот *-im*

Со овој суфикс, еден од најчестите во албанскиот јазик, именки што означуваат дејство (*nomina actionis*) се образуваат од глаголи кои завршуваат со *-oj*, *-uaj*, *-ej*, т.е. кои означуваат дејство или негов резултат (Çabej, 1987:239).

Суфиксот *-im* има голема застапеност во употреба во романите што ги анализираме во однос на зборообразувањето. Зборовите создадени со префиксот *-im* се апстрактни именки и како зборообразувачка тема имаат глаголи што завршуваат на *-oj* и *-ej*, како: *abuzim (abuzoj)*, *adhurim (adhuroj)*, *aktrim (aktroj)*, *akordim (akordoj)*, *angazhim (angazhoj)*, *ankim (ankoj)*, *arsimim (arsimoj)*, *arsyetim (arsyetoj)*, *bekim (bekoj)*, *besim (besoj)*, *bigëzim (bigëztoj)*, *civilizim (civilizoj)*, *çrregullim (çrregulloj)*, *detyrim (detyroj)*, *dëshpërim (dëshpëroj)*, *dështim (dështoj)*, *diferencim (diferencoj)*, *diskriminim (diskriminuj)*, *disponim (disponoj)*, *dorëzim (dorëztoj)*, *drejtим (drejttoj)*, *durim (duroj)*, *dyshim (dyshoj)*, *fillim (filloj)*, *flertim (flertoj)*, *gabim (gaboј)*, *gëzim (gëztoj)*, *guxim (guxoj)*, *gjelbërim (gjelbëroj)*, *gjënim (gjëtoj)*, *gjykim (gjykoј)*, *hartim (hartoj)*, *hetim (hetoj)*, *hezitim (hezitoj)*, *këmbim (këmbej)* etj.

Кај именката *feksim* суфиксот *-im* се спојува со безличниот глагол *feks*. Врз основа на повратниот глагол *pendohem* е формирана именката *pendim*.

Формирање на именките со суфиксот *-je*

Суфиксот *-je* во делата на Мурат Исаку е доста продуктивен во образувањето на именките со спојување на партиципи, со спојување на скратените партиципи што не се разликуваат од формите за сегашно време, како и врз основа на повратните глаголи за да формираат глаголски именки.

Именки кои го имаат партиципот како зборообразувачка тема: *bujtje (buj, bujtur)*, *hamendje (hamendësoj, hamendësuar)*, *mbrojtje (mbroj, mbrojtur)*, *ndarje (ndaj, ndarë)*, *ndërhyrje (ndërhyj, ndërhyrë)*, *ngitje (ngre, ngritur)*, *parje (shoh, parë)*, *përmbajtje (përmbajtur)*, *psherëtitje (psherëtij, psherëtirë)*, *rrojtje (rroj, rrojtur)*, *sharje (shaj, sharë)*, *shkrepëtitje (shkrepëtin, shkrepëtirë)*, *shpërndarje (shpërndaj, shpërndarë)*, *thyerje (thyej, thyer)*, *urrejтje (urrej, urryer)*, *vdekje (vdes, vdekur)*, *vërejtje (vërej, vërejtur)*, *vuajtje (vuaj, vuajtur)*.

Именки формирани со суфиксот *-je* од скратен партицип што не се разликува од формите за сегашно време, како: *bindje (bind)*, *bredhje (bredh)*, *cicëritje (cicërit)*, *dënesje (dënes)*, *drobitje (drobit)*, *dhembje (më dhemb)*, *falje (fal)*, *ftohje (ftoh)*, *gërhitje (gërhas)*, *grabitje (grabis, grabit)*, *heqje (heq)*, *heshtje (hesht)*, *hukatje (hukas)*, *kapsallitje (kapsallit)*, *kanosje (kanos)*, *lëkundje (lëkund)*, *lëvizje (lëviz)*, *lidhje (lidh)*, *lindje (lind)*, *lodhje (lodh)*, *lutje (lus, lut)*, *mëkëmbje (mëkëmb)*, *mledhje (mbledh)*, *mbikëqyrje (mbikëqyr)*, *ndezje (ndez)*, *nuhatje (nuhat)*, *përbuzje (përbuz)*, *përdredhje (përdredh)*, *përflakje (përfla)*, *përkrаhje (përkrаh)*, *përmbytje (përmbyt)*, *përshëndetje (përshëndet)*, *rastisje (rastis)*, *renditje (rendis, rendit)*, *rrahje (rrah)*, *rrëshqitje (rrëshqas)*, *sjellje (sjell)*, *stërvitje (stërvis, stërvit)*, *shfarosje (shfaros)*, *shkaravitje (shkaravis)*,

shkaravit), *shkëputje* (*shkëpus*, *shkëput*), *shpifje* (*shpif*), *shprehje* (*shpreh*), *shpërfillje* (*shpërfill*), *shtrydhje* (*shtrydh*),), *tallje* (*tall*), *tërheqje* (*tërheq*), *tërhuzje* (*tërhuz*), *tronditje* (*trondit*), *topitje* (*topis*, *topit*), *tundje* (*tund*), *therje* (*ther*), *varrosje* (*varros*), *vjedhje* (*vjedh*).

Врз основа на повратните глаголи што формираат глаголски именки: *alivanosje* (*alivanosem*), *gjendje* (*gjendem*), *orvatje* (*orvatem*), *përhumbje* (*përhumbem*), *përkujdesje* (*përkujdesem*), *përleshje* (*përleshem*), *shkujdesje* (*shkujdesem*).

Формирање на именките со суфиксот **-(ë)si**

Најголем број зборови формирани со суфиксот **-(ë)si** ја имаат придавката како зборообразувачка тема во примерите што ги сретнавме во делата на Мурат Исаку.

Од основната форма на придавките се формирани именките: *bardhësi* (*i bardhë*), *butësi* (*i butë*), *dobësi* (*i dobët*), *drejtësi* (*i drejtë*), *egërsi* (*i egër*), *ëmbëlsi* (*i ëmbël*), *epërsi* (*i epërm*), *fshehtësi* (*i fshehtë*), *kompaktësi* (*kompakt*), *gjatësi* (*i gjatë*), *gjerësi* (*i gjerë*), *hollësi* (*i hollë*), *kotësi* (*i kotë*), *lartësi* (*i lartë*), *lashtësi* (*i lashtë*), *madhësi* (*i madh*), *mirësi* (*i mirë*), *ngrohtësi* (*i ngrohtë*), *ngurtësi* (*i ngurtë*), *njomësi* (*i njomë*), *poshtërsi* (*i poshtër*), *qartësi* (*i qartë*), *qetësi* (*i qetë*), *saktësi* (*i saktë*), *shakthësi* (*i shkathët*), *shpejtësi* (*i shpejtë*), *tërësi* (*i tërë*), *thellësi* (*i thellë*), *vështirësi* (*i vështirë*).

Од сложените форми на придавките се формирани именките: *fatkeqësi* (*fatkeq*), *gjakftohtësi* (*gjakftohtë*).

Од основните форми на именките се формирани именките: *hirësi* (*hir*), *kombësi* (*komb*), *letër* (*letërsi*), *miqësi* (*miq*), *pronësi* (*pronë*), *mal* (*malësi*), а именката *bashkëshortësi* е формирана од изведената именска форма *bashkëshort*.

Од глаголската тема со суфиксот **-(ë)si** се формирани именките: *kënaqësi* (*kënaqem*), *mundësi* (*mund*), *varësi* (*varem*).

Од прилошки теми се формирани именките: *afërsi* (*afër*), *bashkësi* (*bashkë*).

Формирање на придавките

Формирање на зборовите со суфиксот **-ak**

Во анализираните дела најголем број зборови со овој суфикс се придавки образувани со именски зборообразувачки теми. si: *dhelpërak* (*dhelpër*), *eshtake* (*eshtër*), *paranojake* (*paranojë*), *shtëpiak* (*shtëpi*), *ushtarak* (*ushtar*).

Се формираат придавки од глаголки теми, како: *dinak (di)*, *dështak (dështoj)*, *heshtak (hesht)*.

Се формираат придавки од придавски теми, како: *llapushak (llapush)*, *zezak (i zi)*.

Придавката *cullak* е формирана од прилогот *cull* што има значење на зборот гол. Придавката *tinëzak* го има прилогот *tinëz* како зборообразувачка тема.

Формирање на придавките со суфиксот *-al (-ale)*

Суфиксот *-al (-ale)* е доста продуктивен во анализираните дела. Со овој суфикс се формирани придавки од именски зборообразувачки теми, како: *aventuriale (aventurë)*, *diktatorial (diktator)*, *emocional (emocion)*, *fatal (fat)*, *industrial (industri)*, *instrumenetale (instrument)*, *konvencionale (konventë)*, *momental (moment)*, *paradoksal (paradoks)*, *patriarkal (patriark)*, *personale (person)*, *profesionale (profesion)*, *provinciale (provincë)*, *territorial (territor)*, *tradicional (traditë)*.

Формирање на придавките со суфиксот *-or*

Со суфиксот *-or* во прозата на Мурат Исаку се формирани придавки од именски и глаголки зборообразувачки теми.

Суфиксот *-or* е споен со апстрактни именки за да формира придавки, како: *arsimor (arsim)*, *burrëror (burrëri)*, *disiplinor (disiplinë)*, *djallëzor (djallëzi)*, *edukator (edukatë)*, *kulturë (kulturor)*, *madhështër (madhështi)*, *mendor (mend)*, *meritë (meritor)*, *skamor (skamje)*, *shpirtëror (shpirt)*, *vajzëror (vajzëri)*.

Формирани се придавки од именска тема со значење на присвојност, како: *botëror (botë)*, *dimëror (dimër)*, *femëror (femër)*, *foshnjor (foshnjë)*, *guror (gur)*, *hekurudhor (hekurudhë)*, *malor (mal)*, *mashkullor (mashkull)*, *mëngjesor (mëngjes)*, *pupullor (popull)*, *qiellor (qiell)*, *qumështor (qumësht)*, *rendor (rend)*, *rinor (rini)*, *shkëmbor (shkëmb)*, *shkollor (shkollë)*, *tërkuzor (tërkuzë)*.

Суфиксот *-or* се спојува со глаголки зборообразувачки теми за да формира придавки кои покажуваат однос кон дејството: *lindor (lind)*.

Формирање на глаголите со суфиксот *-oj*

Во глаголкиот систем на денешниот албански јазик посебно место зазема суфиксот *-oj*, кој се рангира како најактивен и најпродуктивен суфикс (Vuxheli, 2008:186). Ретко може да се спојува и со глаголи (Çeliku, 2011:350).

Од именски теми се формирани глаголите: *ankoj (bëj ankesë)*, *aspiroj (aspiratë, dëshirë)*, *besoj (zë besë)*, *dashuroj (dashuri)*, *dëshiroj (dëshirë)*,

drekoj (drekë), falënderoj (falënderim), fluturoj (flutur), funksionoj (funksion), harroj (harresë), helmoj (helm), imagjinoj (imagjinatë), jetoj (jetë), konsideroj (konsideratë), konsumoj (konsum), kujtoj (kujtesë), kumtoj (kumt), kundërmoj (lëshon erë, kundërmim), lakmoj (lakmi), lakoj (lak), lëvroj (lavër), mendoj (mend), meritoj (meritë), mungoj (mungesë), ngarkoj (ngarkesë), ngulmoj (ngulm), pagëztoj (i vë një emër, pagëzim), pengoj (peng), preferoj (preferencë), regjistroj (regjistër), respektoj (respekt), raportoj (raport), sajoj (sajesë), simpatizoj (simpati), sulmoj (sulum), shijoj (shije), shoqëroj (shoqëri), shpresoj (shpresë), veproj (vepër), zëvendësoj (zëvendës).

Од придавски теми се формирани глаголите: *drejto (i drejtë), fërkoj (i fërkuar), kulloj (i kulluar), pastroj (i pastër), turbulloj (i turbullt), thelloj (i thellë), thartoj (i tharët), varfëroj (i varfër).*

Суфиксот *-oj* е споен со прилошките теми за формирање на глаголите: *bashkoj (bashkë), befasoj (befas), dyshoj (më dysh), ndryshoj (ndryshe), përjashtoj (përjashta), rehatoj (rehat), rrotulloj (rrotull), teproj (tepër).*

Од честичката *po* е формиран глаголот *pojoj*.

Суфиксите: *-ato, -ëllo, -ëro, -so, -ëzo, -to, -ullo* не се многу продуктивни во формирањето на глаголите.

Формирање на глаголите со суфиксот *-ato*

Со суфиксот *-ato* од глаголската тема *ledhe* е формиран глаголот *ledhatoj (ledhe-ato)*.

Формирање на глаголите со суфиксот *-ëllo*

Глаголот *ngushëlloj* има глаголска зборообразувачка тема *ngush*.

Формирање на глаголите со суфиксот *-ëro*

Суфиксот *-ro* споен со именска тема ги формира глаголите: *flakëroj (flakë), hapëroj (vë një veprim, hap), lajmëroj (lajm), numëroj (numër).*

Формирање на глаголите со суфиксот *-ëso*

Со суфиксот *-ëso* од именска тема е формиран глаголот *saktësoj (saktësi)*, а глаголот *plotësoj (plot + -ësoj)* е со прилошка тема.

Формирање на глаголите со суфиксот *-ëzo*

Суфиксот *-ëzo* е споен со именска зборообразувачка тема *kryq* и го формира глаголот *kryqëztoj (kryq + ëzo)*.

Формирање на глаголите со суфиксот *-to*

Суфиксот *-to* е споен со именска зборообразувачка тема и ги има формирано глаголите: *arsyetoj (arsye), shkaktoj (shkak), vajtoj (vaj).*

Формирање на глаголите со суфиксот *-ullo*

Со суфиксот *-ullo* се формирани глаголите: *qarkulloj* (*qark - ullo*), *zgurdulloj* (*zgurd - ullo*).

Формирање на прилози

Формирање на зборовите со суфиксот *-(i)sht*

Формирањето на прилозите со суфиксот *-(i)sht* е доста разновидно во прозата на Мурат Исаку. Прилозите се образуваат од основните форми и од изведени именски теми, од придавски теми и од теми што не постојат одвоени од суфиксот *-isht*.

Од апстрактни именки од женски род формирани со суфиксот *-(ë)si* се формирани прилозите: *fatkeqësisht* (*fatkeqësi*), *fatmirësisht* (*fatmirësi*), *miqësisht* (*miqësi*), *pavarësisht* (*pavarësi*), *rreptësisht* (*rrepëtesi*), *saktësisht* (*saktësi*).

Од апстрактни именки од женски род формирани со суфиксот *-(ë)ri* се формирани прилозите: *burrërisht* (*burrëri*), *skajshmërisht* (*skajshmëri*), *verbërisht* (*verbëri*).

Од апстрактни именки од женски род формирани со суфиксот *-i* се формирани прилозите: *befasisht* (*befasi*), *bujarisht* (*bujari*), *lirisht* (*liri*), *marrëzisht* (*marrëzi*), *tërësisht* (*tërësi*), *vëllazërisht* (*vëllazëri*).

Од основната форма на именки од машки и женски род се формирани прилозите, како: *fizikisht* (*fizik*), *mekanikisht* (*mekanik*), *natyrisht* (*natyrë*), *rregullisht* (*rregull*), *zakonisht* (*zakon*).

Од апстрактни именки од машки род формирани со суфиксот *-im* се образуваат прилози, како: *fillimisht* (*fillim*), *gabimisht* (*gabim*), *intimisht* (*intim*), *përfundimisht* (*përfundim*), *qëllimisht* (*qëllim*), *shkurtimisht* (*shkurtim*), *vazhdimisht* (*vazhdim*).

Прилозите што го означуваат јазикот на еден народ со наставката *-isht* се: *arabisht* (*Arabi*), *hungarisht* (*Hungari*), *turqisht* (*Turqi*).

Од придавски теми се формирани прилозите, како: *brutalisht* (*brutal*), *definitivisht* (*definitiv*), *fatalisht* (*fatal*), *konkretisht* (*konkret*), *personalisht* (*personal*), *paraprakisht* (*paraprak*), *seriozisht* (*serioz*), *solemnisht* (*solemn*), *vertikalisht* (*veretikal*), *zyrtarisht* (*zyrtar*).

Во делото на Мурат Исаку најдовме и на прилози создадени од теми кои не постојат одвоени од суфиксот *-isht*, односно образувани по аналогија, како: *çuditërisht*, *diametralisht*, *gojarisht*, *mjerisht*, *përkohësisht*, *pikërisht*, *pjesërisht*, *plotësisht*, *singerisht*, *suksesivisht*.

Формирање на зборовите со суфиксите: *-az, -azi*

Суфиксот *-azi* е многу продуктивен во творештвото на Мурат Исаку. Се спојува со именски, придавски, глаголски и прилошки теми, исто така и со изведени теми за формирање на зборовите, како:

- со именски теми *të parme*: *gjunjaz, radhazi,*
- со глаголски теми: *dridhurazi, fshehurazi, mbyturazi, shkarazi,*
- со придавски теми: *qorrazi, tërthorazi,*
- со прилошки теми: *haptazi, heshtazi, heshtaz, kotazi,*
- со изведени теми: *përkundrazi.*

Формирање на зборовите со суфиксот *-thi*

Суфиксот *-thi* се спојува со изведени зборови кои се формираат со суфиксот *-im* и ги има формирано прилозите: *fluturimthi (fluturim), hutimthi (hutim), ledhatimthi (ledhatim), psherëtimthi (psherëtim), rrokullimthi (rrokullim), vegimthi (vegim), zgrapëllimthi (zgrapëllim).*

Со глаголска тема го имаме прилогот *nunuritthi (nunërit + thi).*

Формирање на зборовите со суфиксот *-shëm*

Со овој суфикс главно имаме формирано прилози.

Од именска тема се формираны прилозите: *lezetshëm, zëshëm, mënishëm, madhërishëm.*

Од глаголска тема се формираны прилозите: *lirshëm, shlirshëm, lodhshëm.*

Од прилошка тема е формиран прилогот: *rehatshëm.*

Од партиципи се формираны прилозите: *mendueshëm, gëzueshëm.*

Заклучок

Зборообразувањето во прозата на Мурат Исаку е доста богато и разновидно. Суфиксното изведување е доста продуктивно и го сочинува најголемиот број зборови што се формираат на овој начин.

Најпродуктивни се суфиксите: *-im, -je, -isht(e), -ësi, -tar, -ore* итн., со кои се формираат најголемиот број на зборови. Суфиксот *-im* е најразновиден и најпродуктивен во формирањето на именките кои именуваат дејство, кои се спојуваат со глаголски теми што завршуваат со *-oj* и *-ej*: *adhurim (adhuroj), aktrim (aktroj), angazhim (angazhoj)* итн.. Второ место според затапеноста го има формантот *-je*.

Суфиксот *-(i)sht* е најпродуктивен прилошки суфикс во денешниот литературен албански јазик, додека во романите: „Несреќници“ и „Станот на трет кат“ од Мурат Исаку, овој суфикс го зазема третото место по употреба. Со суфиксот *-isht* најдовне на голем број прилози формираны

од именска зборообразувачка тема кои завршуваат со *-(ë)si, -ë(ri), -im, -i*: *Arabi (Arabisht), burrëri (burrërisht), fatkeqësi (fatkeqësisht)* итн., прилози формирани од придавска тема: *brutalisht (brutal), definitivisht (definitiv), fatalisht (fatal), konkretisht (konkret)* итн., и прилози формирани по аналогја: *çuditërisht, diametralisht, gojarisht, mjerisht, përkohësisht* итн.

Зборовите формирани со суфикси ја збогатуваат лексиката на нашиот јазик. Со нив се формираат именки, придавки, глаголи и прилози. Писателите се неуморни творци, внимателно го собираат нектарот на албанскиот јазик, се обидуваат да ги вратат во својата употреба зборовите и изразите од народниот извор, но и да создаваат нови зборови.

Библиографија:

- Veci, B. (2000). *Gramatika e gjuhës shqipe për të gjithë*. Shkodër: Camaj - Pipa.
- Buxheli, L. (2008). *Formimi i foljeve në gjuhën e sotme shqipe*. Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë.
- Çabej, E. (1987). *Studime gjuhësore III*. Prishtinë: Rilindja.
- Çeliku, M., Karapinjalli, M., Stringa, R. (2011). *Gramatika praktike e gjuhës shqipe*. Tiranë: Ilar.
- Fjalori drejtshkrimor i gjuhës shqipe*. (1976). Tiranë: Akademia e Shkencave e RPS të Shqipërisë: Intituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë.
- Gjuha shqipe për studentët*. (1998). Korçë: Universiteti „Fan Noli“, Korçë, Fakulteti i Mësuesisë.
- Gramatika e gjuhës shqipe I*. (2002). Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë: Intituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë.
- Hysa, E. (2004). *Formimi i emrave me ndajshesa në gjuhën shqipe*. Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë: Intituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë.
- Lloshi, Xh. (1988). *Njohuri për stilistikën e gjuhë shqipe*. Prishtinë: Rilindja.
- Lloshi, Xh. (2005). *Stilistika e gjuhës shqipe dhe pragmatika*. Tiranë: Shtëpia Botuese Albas.
- Thomai, J. (2002). *Leksikologjia e gjuhës*. Tiranë: Shtëpia Botuese e Librit Universitar.

Selviје Selmani

THE SUFFIX DERIVATION IN THE NOVELS *THE UNFORTUNATE ONES* AND *THE APARTMENT ON THE THIRD FLOOR* BY MURAT ISAKU

Abstract

A lot of studies that have been done in the aspect of word formation are very important in the aspect of the language. Linguistic values of a words may be recognized

through a deep analyze of the aspect of word formation. The work of Murat Isaku has raised the interest of different language studies and critics, but not in the aspect of word formation. Until now there have been studies about this field only about poem.

Object of studies in this work is suffix origins in the novels *The Unfortunate Ones* and *The Apartment on The Third Floor* by Murat Isaku.

The words formed by suffixation in the Albanian language are more numerous than those formed with prefixation, because our language has more suffixes than prefixes (Thomai, 1999:157).

Words are grouped as suffixes. In this work we used different research method: Research method of reading and registration of the right words, descriptive methods of classification and comparison. The outcome of the research is that in the poem of Isaku Murat the word formation through the origin of the suffixes is very necessary in the formation of names, adjectives, verbs and adverbs from different subject of word formation. The big number of suffixes, even the words that we can't find in the dictionary prove for very rich leksic who is very dominant in the book of this writer.

Keywords: Murat Isaku, word formation, word formation subjects, derived words, suffixes

Клучни зборови: Мурат Исаку, зборообразување, зборообразувачка тема, изведени зборови, суфикси